

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

№ 1030-40-2724 #1 / 4.12.2023 г.

ДО
Г-ЖА НАДЯ ШАБАНИ
ДИРЕКТОР НА ФОНДАЦИЯ
„БЪЛГАРСКИ ЦЕНТЪР ЗА
НЕСТОПАНСКО ПРАВО“
ГР. СОФИЯ

ДО
Г-Н ГЕОРГИ СТОЙЧЕВ
ИЗП. ДИРЕКТОР НА ФОНДАЦИЯ
„ИНСТИТУТ-ОТВОРЕНО
ОБЩЕСТВО - СОФИЯ“
ГР. СОФИЯ

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ШАБАНИ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН СТОЙЧЕВ,**

Във връзка с Ваше писмо с вх. № 1030-40-2724/14.11.2023 г. до управителя на Националния осигурителен институт, съдържащо искане за даване на разяснение на разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване (КСО), регламентиращи реда за осигуряване на лицата, заемащи ръководни длъжности в юридически лица с нестопанска цел, Националният осигурителен институт изразява следното принципно становище:

Правната уредба относно учредяването, регистрацията, устройството, дейността и прекратяването на юридическите лица с нестопанска цел се съдържа в Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ), обн., ДВ, бр. 81 от 6.10.2000 г., в сила от 1.01.2001 г.

На основание чл. 1, ал. 2 от ЗЮЛНЦ юридическите лица с нестопанска цел могат да бъдат сдружения и фондации.

Съгласно чл. 25, ал. 1, т. 3 от ЗЮЛНЦ членовете на управителния съвет на сдружението **се избират** и освобождават от общото събрание. В този смисъл, правопораждащият юридически факт, от който възниква основаниято за упражняване на трудова дейност, а в този смисъл и предпоставката за възникване на осигурително правоотношение и задължително обществено осигуряване на членовете на управителния съвет е именно изборът. Този извод се потвърждава и от текста на чл. 30, ал. 1, изпр. трето от ЗЮЛНЦ, съгласно който членовете на управителния съвет **се избират** за срок до пет години.

Аналогично – по отношение на фондациите, на основание чл. 35, ал. 1 от ЗЮЛНЦ фондацията има управителен орган, който може да бъде едноличен или колективен, а съгласно ал. 2 – когато учредителният акт предвижда повече от един орган, правилата за общото събрание и управителния съвет на сдружение се прилагат съответно и за другите органи.

Видно от горното, основополагащо за конституирането на ръководните органи на юридическите лица с нестопанска цел по силата на закона е не сключването на конкретен вид договор (трудов, граждански, договор за управление), а изборът им за членове в управителния орган. Именно поради това основаниято за тяхното задължително обществено осигуряване е чл. 4, ал. 1, т. 8 от КСО, съгласно който задължително осигурени за общо заболяване и майчинство, инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт, трудова злополука и професионална болест и безработица са лицата, упражняващи трудова дейност на **изборни длъжности, с изключение на лицата по т. 1, 5 и 7.**

Разпоредбата на чл. 4, ал. 1, т. 7 от КСО не може да е основание за задължително обществено осигуряване на тези лица не само поради изричната норма на чл. 4, ал. 1, т. 8 от КСО, но и поради различния характер на дейността на търговците по занятие (чиито управителни органи най-общо са обхванати от чл. 4, ал. 1, т. 7 от КСО) и дейността на юридическите лица с нестопанска цел (членовете на чиито управителни органи подлежат на осигуряване по реда на чл. 4, ал. 1, т. 8 от КСО)

Съгласно чл. 3, ал. 1 и ал. 2 от ЗЮЛНЦ юридическите лица с нестопанска цел определят свободно средствата за постигане на техните цели, като ограничения в дейността и средствата за постигане на целите могат да се определят само със закон.

Разпоредбата на чл. 3, ал. 3 от ЗЮЛНЦ изрично регламентира, че юридическите лица с нестопанска цел могат да извършват допълнителна стопанска дейност единствено, ако тя е свързана с предмета на основната дейност, за която са регистрирани, и като използват прихода за постигане на определените в устава или учредителния акт цели.

В този смисъл, доколкото може да бъде осъществявана, стопанската дейност не е основна, а е съпътстваща за ЮЛНЦ, поради което и характерът на трудовата дейност, която се осъществява от техните ръководни органи се различава от характера на дейността на лицата, които се осигуряват по реда на чл. 4, ал. 1, т. 7 от КСО.

Извън изложените по-горе принципни положения, с оглед отговор на конкретно поставените от Вас въпроси, е необходимо да се има предвид че:

Съгласно чл. 10 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) осигуряването възниква от деня, в който лицата започват да упражняват трудова дейност по чл. 4 или чл. 4а, ал. 1 от КСО и за който са внесени или дължими осигурителни вноски и продължава до прекратяването ѝ.

Поради това, от гледна точка на осигурителното право, от значение за определяне на основаниято за осигуряване са видът и характерът на реално упражняваната трудова дейност, а не видът на договора, който ще бъде сключен с членовете на управителните органи на юридическите лица с нестопанска цел. Освен това, видно и от предоставените по силата на чл. 33 от КСО правомощия, Националният осигурителен институт не може да указва какъв да бъде вида на сключения договор, защото той се определя по силата на закона и свободата на договаряне.

Както беше посочено и по-горе, правното основание за възникване на задължение за задължително обществено осигуряване по отношение на управителните органи на юридическите лица с нестопанска цел е чл. 4, ал. 1, т. 8 от КСО.

Дали е възникнало осигурително правоотношение се доказва в хода на образувано административно производство (например, но не само – за отпускане на парично обезщетение за безработица, на парично обезщетение за бременност и раждане, за отглеждане на дете до 2-годишна възраст, на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, на пенсия за осигурителен стаж и възраст, в производство по издаване на задължителни предписания и други) за всеки конкретен случай и за всяко отделно лице с всички позволени от закона доказателства и доказателствени средства, като целта е да бъде доказано, че лицето е упражнявало трудова дейност в това си качество.

Редът за деклариране на вида осигуряване е регламентиран в чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО, съгласно който осигурителите, осигурителните каси, самоосигуряващите се лица и работодателите периодично представят в Националната агенция за приходите данни за осигурителния доход, осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване, Учителския пенсионен фонд, здравното осигуряване, допълнителното задължително пенсионно осигуряване, вноските за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“, дните в осигуряване и облагаемия доход по Закона за данъците върху доходите на физическите лица – поотделно за всяко лице, подлежащо на осигуряване.

Конкретната процедура по подаване на данни е регламентирана в Наредба № Н-13 от 17.12.2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица. На основание указанията в Приложение № 1 към чл. 2, ал. 1 от Наредбата, данни за лицата по чл. 4, ал. 1, т. 8 от КСО, които упражняват трудова дейност на изборни длъжности, с изключение на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1, 5 и 7 от КСО, се подават с код 82.

УПРАВИТЕЛ:

Ivaylo
Tsvetanov
Ivanov

Digitally signed
by Ivaylo
Tsvetanov Ivanov
Date: 2023.12.04
16:45:58 +02'00'

ИВАЙЛО ИВАНОВ